

bókarummæli

Greið og forvitnislig bók um skúlaskap

«Skúlaskapur í Froðbiar sókn 1812–1875», Føroya Skúlasøga I, skrivað hefur Elgerda Jacobsen. Ritstjóri á Føroya Skúlasøgu: Johs. Andr. Næs. Perumynd: Janus Kamban. Myndarendur: William Heinesen. Prent: Dimmalætting. Innb.: Helge Justinussen. Útgevart: Føroya Skúlabókagrunnur.

«Skúlaskapur í Froðbiar sókn, 1812–1875» er heitið á fyrsta bindinum av Føroya Skúlasøgu. Bókin, sum Elgerda Jacobsen, fyrrverandi skúlastjóri á Tvøroyri, hevur skrivað, kom út fyrr í heyst, um tað mundið, tá skúlin á Tvøroyri fór um tey hundráð ári.

«Skúlaskapur í Froðbiar sókn» er ikki drúgv — um 100 síður — men gevur eina greiða mynd av skúlavíðurskiftinum við Trongisvágsskúla. Bókin er bytt upp í nógv smærri brot og gevur tað lesarunum eina góða heildarmynd. Henda skipanin ger eisini bókina lætta at lesa. Hetta saman við lottum og greiðum málburði skuldi givið øllum áhugaðum — eldri sum yngri — góðar atstøður at lisið bókina.

Elgerda Jacobsen víðger ikki bert skúlasøguna, síðan sjálvur bygningurin varð bygdur. Hon leitar aftur til tað fyrsta, vit vita um barnafrálæru í Suðuroy, áðrenn nøkur skipað frálæra var framd.

Frá 1812, tá isendingurin Thórður Thorsteinsson fór at læra børn at lesa og rokna, er nágreinilig frásøgn um ell

tey fyrstu lærarafólkini til nakað inn í okkara öld. Teir privatu skúlarir verða eisini umrøddir, eins og fyrirkeiingarnir til at fáa eina próvtøkudeild við skúlan, sum endaði við eini preliminardeild í 1922. Høvundin greiðir eisini frá t.d. broytingum í skúlalógum og frá teimum avleiðingum sum um av tí standast, frá út- og umbyggingum av skúlanum o.s. fr.

Eftir mínum tykki ger tað bókina áhugaverda, at Elgerda Jacobsen eisini lýsir trupulleikar av ymsum slag. T.d. misnøgd millum lærarar, ið vórðu settir við realskúla við hægri løn, men eisini undirvistu í fólkaskúlanum fyri hesa somu løna, meðan lærarar við fólkaskúlan eisini undirvistu við realskúlanuttan at fáa nakra stórri avrokning.

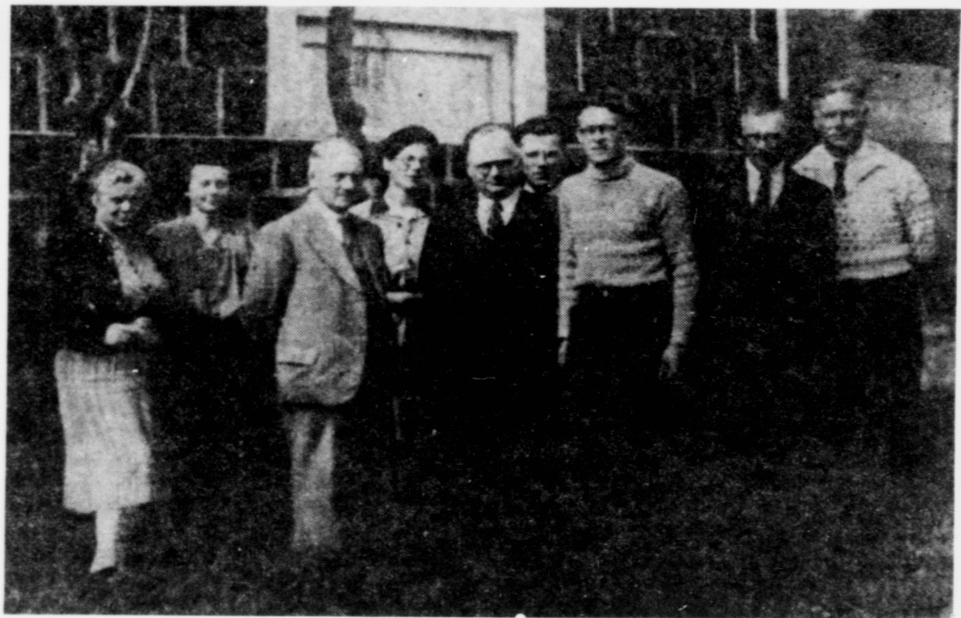
Spurningin um próvtøku í móðurmálinum nemur høvundin eisini við. Fleiri lærarar vildu í 30-unum geva realskúlanæmingunum møguleika at fáa prógv í føroyskum. Málið var komið væl áleiðis, men danski skúlastjórinn við skúlan noktaði.

Annars verður eisini greitt frá dagligum víðurskiftum frá t.d. krigstíðini, tá skúlin eitt skifti var afturlatin, meðan næmingarnir í preliminarflokkinum hildu til í privatum húsum úr Froðba og inn í Trongisvág.

Umframt fólk- og framhaldsskúla tekur Elgerda Jacobsen eisini Tvøroyrar Tekniska skúla og Handilsskúlan við. Tekniski skúlin har suðuri var tann fyrsti skipaði tekniski skúlin í Føroyum. Hann varð fingin í lag í 1932. Arið eftir byrjaði handilsskúlin virki sitt. Tann seinri virkar framvegis, meðan hin varð lagdur niður í samband við lógarbroytingar í 60-unum.

At enda verður greitt frá tí 10 ára gamla HF-skeiðnum. Nógvar myndir eru í bókini. Tær eru fyrst og fremst av skúlanum, lærarum, skúlabørnum og nakrar bygdamyndir eru eisini tiknar við.

Sum heild haldi eg bókina vera góða. Hon gevur sjálvandi ikki eina full-

Lærarar við skúlan á Tvøroyri í 1945. Frá vinstri: Edith Poulsen, Alvilda Nielsen, Thorvald Joensen, Elgerda Jacobsen, Peter Mohr Dam, Jacob Olsen, Erich Ebsen, Martin Joensen og Ernst Hansen.

figgjaða søgu, men eina grundleggjandi vitan um skúlavíðurskiftini í sóknini.

Bókin er skrivað miðskeiðis í 70-unum. Hetta sæst t.d. á síðu 54, »Roknað verður við at bæði !. flokkur og HF

flokkurin seinast í 70-unum fáa innivist í góðum og vælútgjardum rúum...« Slik brot áttu at verið ferd fram til útgávudagin, tá fleiri ár eru imillum, hóast heitið er um skúlaskap til 1975.

Ætlanin at geva eina

føroyska skúlasøgu út er gomul. Í formálinum sigur Johs. Andr. Næs, sum er ritstjóri á Føroya Skúlasøgu, og hevur lagt bókina til rættis, at í 1969 varð áheitan send til lærarafólk í Føroyum at skriva søguna um ymisku

skúlarar og senda handritini aftur í 1970. Men higartil eru bert nøkur fá handrit komin inn.

Óg fyrsta bindið er nú komið út. Eitt gott og hentiltak.

Jóhann Mortensen

Tilburðirnir kunnu nú lesast í bók

Hon er vøkur á at lita og hevur tú fyrst sett teg við henni, er ringt at sleppa henni aftur. Tilburðirnir eru mangir og mangir teirra eru áhugaverdir. Teir hava sett síni spor, eru søga, hava fir gíð avleiðingar á land og fólk, og tann samfelagsáhugaði hevur eftir at hava lisið hesi brot hug at leita fleiri upplýsingar fram. Óg tað er ikki ómøguligt tí keldu-ávísingarnar eru nógvar.

«TILBURÐIR í okkara

öld» hevur Finnogi Isaksen kallað útvarpssendingar sínar. Nú hevur hann latið teir geva út í bók við hesum sama heitinum. Tilburðirnir eru frá tí dagliga degnum frá 1901 til 1905.

Tilfarið til sendingarnar hevur Finnogi Isaksen funnið í teimum føroysku bløðnum, sum um hetta tíðarbilið komu út — Dimmalætting, Fuglaframi og Tingakrossur.

Dimma og Krossur vóru fyrri tað mesta skrivað á donskum, so hetta tilfarið hevur Finnogi týtt. Í fororðinum sigur høvundin, at hann eisini hevur brúkt føroyskar bókur, serliga søguligar og siðsøguligar, eins og hann hevur spurt seg fyrri hjá fólk, tí ivamál hava tikið seg upp, tí er ikki alt áður skrivað tilfar, men eisini frásagnir, sum fyrrverandi útvarpsmaðurin hevur evnað til á lottum og góðum máli.

Tilburðirnir geva eina góða mynd av tíðarskeiðnum - hvat tók seg upp og fór fram innan handil, skiparakstur, fiskiskap, politikk umframt dagligar hendingar. Men talan er sjálvandi bert um úrval av hendingum, so bókini gevur, sum rimuligt er, ikki nakað fullfiggjað yvirlit, sum Finnogi eisini sigur í fororðinum.

Tey flestu kenna «Tilburðirnir» frá útvarpinum, men kortini er einki at ivast í, at hetta er ein bók, sum tey flestu ynskja at eiga.

Bókin er ikki stór í vavi, er á somu stødd sum flestu sokallaðu handbøkurnar. Hon er væl sett upp og prentið er væl úr hondum greitt.

Rættuliga nógvar myndir eru í bókini. Nógvar teirra eru sjáldsamar og hava ikki verið sæddar á prent áður.

Hentur er navanalistin aftast í bókini. Í honum finnast nøvn á persónum, stóðum, skipum o.o., sum koma fyrri í bókini, og vist verður til síðatal. Soleiðis

ber til at finna fram hendingar og fyribrigdi ella nøvn, sum tú hevur hoyrt um.

Á baksíðuni verður sagt, at er áhugi fyrri hesi bókini, er ætlanin at geva eina út afturat næsta ár, sum fevnir um tíðarskeiðið frá 1906 til 1910. Einki er at ivast í, at áhugin fyrri bókini er stórur. Kanska serliga í hesum døgum, tá fólk ivast í hvat tey skulu keypa hvørjum øðrum. Eina slíka bók hóvar øllum væl - yngri sum eldri.

jo-mo

Finnogi Isaksen: **TILBURÐIR í okkara öld.** Útgevart: FROÍ, Klaksvík. Prentarbeiði: P.F. Bløðsturv. Innbinding: Bókavirkið. 140 síður. Kostnaður 140 kr.

Føroya Björ

Tórshavn tlf. 13434
Leirvík tlf. 43038
Klaksvík tlf. 55454
Tvøroyri tlf. 71025

SÍÐAN 1888

Elgerda Jacobsen, sum hevur skrivað bókina um skúlasøgu í Froðbiar sókn, var skúlastjóri frá 1930 til 1972 við Tvøroyrar skúla